Bestemd voor: leden van de programmacommissies voor de gemeenteraadsverkiezingen 2026

Onderwerp: Publieke inkoop als strategisch instrument voor maatschappelijke impact

Amsterdam, 23 juni 2025

Geachte leden van de programmacommissie,

Gemeenten staan de komende jaren voor grote maatschappelijke opgaven – van het terugdringen van armoede tot het versnellen van de energietransitie – terwijl de financiële ruimte onder druk staat. Juist in die context verdient één beleidsinstrument meer aandacht in uw verkiezingsprogramma: inkoop.

Wist u dat gemeenten jaarlijks soms wel voor honderden miljoenen euro's inkopen? Dat bedrag is geen technische randzaak, maar een hefboom: een directe kans om maatschappelijke waarde te creëren. Inkoop is een krachtig instrument om politieke ambities op uiteenlopende beleidsdomeinen te realiseren. Door slim en strategisch in te kopen, kunnen gemeenten meer bereiken met hetzelfde budget.

Vanuit Social Enterprise NL, FNO Impact door Groei, Nevi en MVO Nederland zetten wij ons dagelijks in om impact ondernemen en impactgericht beleid te versterken. We zien ten minste drie overwegingen waarom het heel logisch is om in te zetten op duurzaam en sociaal inkopen:

1. Veel gemeenten zetten inkoop al strategisch in om maatschappelijke doelen te realiseren. 74 gemeenten zijn aangesloten bij het manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI), een landelijk netwerk en kennisinfrastructuur van aanbestedende diensten. Gemeenten die via inkoop willen bijdragen aan het versterken van de sociale basis, het bevorderen van mentaal welzijn en het bijdragen aan een toekomstbestendige leefomgeving, vinden in MVOI een solide basis van kennis, ondersteuning en praktijkervaring. Het Manifest MVOI biedt, samen met een bijbehorend actieplan, een concreet en erkend kader om maatschappelijke doelen structureel te verankeren in het inkoopbeleid.
2. De jaarlijkse inkoopuitgaven van gemeenten, variërend van enkele tot tientallen miljoenen euro's, vormen een flinke (potentiële) impuls voor het sturen, prikkelen of belonen van uw bedrijfsleven. Door vooraf slim te besteden kunt u (herstel)kosten achteraf voorkomen. Denk aan het inzetten van instrumenten zoals social return om opdrachtnemers te stimuleren mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kansen te bieden. Ook op terreinen zoals catering en infrastructuur zijn er voorbeelden die laten zien dat duurzaam en sociaal inkopen loont en niet duurder is.
3. Uw gemeente vervult als publieke organisatie een voorbeeldfunctie. Door maatschappelijke waarden mee te nemen in het inkoopbeleid, stimuleert u andere partijen in de regio om hetzelfde te doen (*lead by example*). Inkoop biedt daarmee een concreet middel om maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen en bij te dragen aan bredere beleidsdoelen. Het streven naar het creëren van maximale maatschappelijke waarde met publieke middelen is bovendien verankerd in de Aanbestedingswet.

Graag geven we u drie suggesties voor uw verkiezingsprogramma

1. Zet gemeentelijke inkoop in voor werk, welzijn en leefomgeving
Wij benutten gemeentelijke inkoop als strategisch instrument om maatschappelijke doelen te ondersteunen, zoals het vergroten van bestaanszekerheid, het bevorderen van mentaal welzijn en het verbeteren van de leefomgeving. Het Manifest MVOI biedt hiervoor een erkend en praktisch kader. Gemeenten die zich hieraan verbinden en een actieplan opstellen of actualiseren, leggen hiermee een stevige basis voor effectief en verantwoord inkoopbeleid.

2. Slim besteden voorkomt dure reparaties achteraf.
We gaan verstandig om met onze publieke middelen door inkoop slim en strategisch in te zetten. Daardoor voorkomen we onnodige (herstel)kosten op lange termijn en versterken we onze maatschappelijke basis. We stellen het maximaliseren van maatschappelijke waarde centraal in onze aanbestedingen, met oog voor zowel de sociale als economische impact van opdrachten (in lijn met artikel 1.4.2. van de Aanbestedingswet).

3. Geef lokale en sociale ondernemers een eerlijke kans bij overheidsopdrachten.
Onze lokale en sociale mkb'ers leveren een enorme bijdrage aan een leefbare en toekomstbestendige economie, waarin iedereen mee kan doen. We benutten de mogelijkheden binnen de aanbestedingswetgeving om deze ondernemers actief te betrekken, onder andere via gerichte opdrachten onder de Europese drempelwaarden (conform artikel 2.82 van de Aanbestedingswet).

Publieke inkoop is geen technische bijzaak, maar een sleutel tot maatschappelijke vooruitgang. Laten we samen zorgen dat het een stevige plek krijgt in uw verkiezingsprogramma. Wij denken graag mee met voorbeelden, netwerken en oplossingen op maat voor uw gemeente.

Met vriendelijke groet,

Social Enterprise NL (netwerkorganisatie voor sociale ondernemingen)
FNO Impact door Groei (sociaal vermogensfonds)
MVO Nederland (bedrijvennetwerk van duurzame ondernemers)
Nevi (kennisnetwerk voor inkoop, contract- en supply management)

Meer informatie:
Pianoo kennisbank MVOI: https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen
Duurzaam inkopen loont: https://www.pianoo.nl/sites/default/files/media/documents/2025-01/duurzaam_inkopen_loont-jan2025.pdf
Visiepaper Publieke inkoop: Nog een wereld te winnen: https://social-enterprise.nl/wp-content/uploads/2025/02/Publieke-inkoop_Nog-een-wereld-te-winnen_SENL.pdf
City Deal Impact Ondernemen: https://citydealimpactondernemen.nl/themas/thema-5-impactvol-inkopen/
VNG Model Inkoop- en aanbestedingsbeleid: https://vng.nl/sites/default/files/brieven/2019/attachments/vng-model-inkoop_definitief.pdf

Verder praten?
U kunt contact opnemen met Jorien van Lookeren Campagne via jorien@social-enterprise.nl